

Fotografe Patricia Steur:

"Tatoeages zeggen de wereld wie je bent"

6

Als fotograaf portretteert zij (inter)nationale beroemdheden. Haar echte passie ligt bij het op foto vastleggen van (mensen met) traditionele tatoeages. Patricia Steur publiceerde onlangs het fraaie fotoboek *Dedicated by Blood*, over de opleving van het tatoeëren onder de Maori in Nieuw-Zeeland. Vergelijkbare tradities in haar moeders geboorteland Indonesië draagt zij eveneens een warm hart toe. Tineke Zwijgers zocht Patricia Steur in haar studio op.

Veel mensen zagen de film *Once were warriors*, waarin drank- en drugsmisbruik, heftig geweld en criminaliteit onder een Nieuw-Zeelandse Maori-familie schering en inslag was. "Net als de aboriginals in Australië en de indianen in Amerika drinken veel Maori de frustraties over hun achtergestelde positie weg en leidt hun dronkenschap niet zelden tot geweld", vertelt Patricia Steur (1948). "Daarom vind ik het zo indrukwekkend dat de Ngapuhi-clan, die ik portretteer in mijn boek, zich aan deze uitzichtloze positie weet te onttrekken en weer trots is op zijn tradities. Moko, de traditionele tatoeage van het lichaam, maakt een substantieel deel uit van deze culturele opleving. Niet alleen dragen de Maori met hun tatoeages hun identiteit duidelijk zichtbaar uit. De tatoeages brengen ook verplichtingen met zich mee. De leden van de Ngapuhi-clan zijn bijvoorbeeld gestopt met roken en drinken en hebben geweld afgezworen. Ook andere clans beleven een culturele renaissance. Ze voeren hun oorlogsdansen opnieuw op, spreken hun oorspronkelijke taal en maken en bespelen hun traditionele muziekinstrumenten weer."

Springlevend

Het idee om foto's van getatoeëerde Maori te gaan maken, ontstond toen Patricia vijf jaar geleden tattoo-kunstenaar Gordon Toi Hatfield ontmoette in het Amsterdamse Tattoo-museum. "Gordon had een pūhoro, een krijgerstatoeage die van onder de knie tot boven de taille loopt. Die vond ik heel indrukwekkend en ik nodigde hem uit ermee te poseren in mijn studio. Daarna vroeg ik hem mij thuis te bezoeken. Ik wilde hem *aloha*, Indische gastvrijheid, betonen. Het klikte erg goed tussen ons." Gordon nodigde Patricia op

zijn beurt uit om naar Nieuw-Zeeland te komen en op foto vast te leggen hoe hij zijn clan-genoten van traditionele tatoeages voorzagt. "Hij vertelde dat de Maori de laatste

"Een tatoeage is meer dan een mooi plaatje."

jaren worden belaagd door fotografen en filmploegen, die hun cultuur willen vastleggen. Van het resultaat zien zij echter nooit iets terug en daardoor voelen zij zich nogal geëxploiteerd. Hij hoopte dat ik, door mijn specifieke interesse in traditionele tatoeage, daar integer mee zou omgaan. Op die manier konden we er allebei iets aan hebben." Waar komt die interesse vandaan? "Veel mensen denken dat tatoeages oorspronkelijk in de mode zijn geraakt bij zeelui en hoeren, en via rocksterren nu populair gewor-

den zijn onder alle rangen en standen. Tatoeages bestaan echter al duizenden jaren. Er zijn mummies van Egyptenaren gevonden met tatoeages erop. De oorspronkelijke bedoeling van tatoeages is nog springlevend. Het is een communicatiemiddel. Een tatoeage laat de wereld iets zien van jouw ideeën. Dat heeft me er altijd in gefascineerd: waarom laat iemand een tatoeage zetten, wat wil iemand ermee zeggen? Buiten dat vind ik tatoeages erg mooi."

Persoonlijk project

Patricia Steur reisde driemaal naar Nieuw-Zeeland en werd hartelijk opgenomen in de Ngapuhi-clan. Zij sliep bij de mensen thuis, woonde tal van moko-sessies bij en portretteerde trotse Maori met hun tatoeages. Zo langzamerhand ontstond het idee een boek te maken over dit aspect van de cultuur. Patricia ging op zoek naar een uitgever. Dat viel niet mee. "Ik wilde er beslist niet alleen een mooi fotoboek van

7

geschiedenis en cultuur van een ander volk op hun lijf gaan dragen. Bovendien is elke moko persoonlijk, speciaal voor de drager ontworpen, bijna als naam. Het is ook veel meer dan een mooi

plaatje. Zo is de kin-tatoeage onder de Maori voorbehouden aan wijze vrouwen. Heb je als Maori problemen, dan kun je voor wijze raad op zoek gaan naar een vrouw met een tatoeage op haar kin. De pūhoro is bestemd voor krijgers en met de afbeelding van bijvoorbeeld de hamerhaai drukken Maori kracht uit. Ik zou het jammer vinden als die betekenissen door onbewust gebruik verloren zouden gaan." Patricia benadrukt dat zij er niet tegen is als niet-Maori een moko

maken. Gordon Toi Hatfield zou er teksten bij schrijven, die de lezer meer duidelijk maken over de betekenis van de tatoeages en over de cultuur van de Maori. Het zou dus een mix worden tussen een foto-boek en een antropologisch boek. Daar wisten veel uitgeverijen niet zo goed raad mee." Bij Hunter Media kreeg Patricia echter wel gehoor. Ook kreeg zij daar de mogelijkheid er een uiterst persoonlijk project van te maken. "Mijn zus, Liesbeth Verharen, met wie ik veel samenwerk, heeft het uitgegeven. Vriendin Freddy Vermeulen tekende voor de art-direction. En mijn echtgenoot, Erik Hazelhoff Roelfzema jr, was als redacteur bij het boek betrokken." Aan de coverfoto, van een vrouw met een kin-tatoeage, is een verhaal verbonden. "Het was eerst niet toegestaan een van de geportretteerden op de cover te zetten, omdat je daarmee de ene persoon boven de andere zou verheffen. Daarom hadden we gekozen voor een houten masker met daarop tatoeages. Ik vond dat jammer, ik ben immers een echte mensen-fotograaf. Op een dag belde Gordon mij. Hij had goed en slecht nieuws, zei hij. Het slechte nieuws was dat Celia, een van de vrouwen die ik had leren kennen en had gefotografeerd, was overleden. Ik vond dat heel erg. Zij was een van mijn liefste contacten onder de Ngapuhi. Door haar overlijden mocht ik echter wel een foto van haar op de cover plaatsen. Dat was het bijkomende goede nieuws."

Kopiëren

Een risico van het boek vindt Patricia Steur dat de tatoeages gekopieerd gaan worden. "Tattoo-kunstenaars kunnen de afbeeldingen natekenen en in hun repertoire opnemen. Er zal ongetwijfeld vraag naar zijn. Mensen zouden zich echter wel moeten realiseren dat zij de

dragen. Zij heeft er zelf ook een op haar kuit. "Maar laat dan een tatoeage speciaal voor jou ontwerpen door een moko-kunstenaar. Dan weet je ook wat je tatoeage betekent." Het ligt niet voor de hand dat Maori-tatoeages in uitgebreide vorm gekopieerd gaan worden. De moko worden niet zelden heel zichtbaar aangebracht op het gezicht, de polsen, kuiten en enkels. En dat is in het Westen nog altijd *not done*. Een tatoeage is prima, maar dan wel alleen te tonen aan intimi en zeker niet zichtbaar als je een (mantel)pak draagt. Heel bijzonder in *Dedicated by Blood* zijn daarom de foto's van Kingi Taurua. Deze man poseert niet alleen als traditionele Maori-krijger, maar ook strak in het pak aan een tafeltje met krant en koffie, en bellend met een mobiele telefoon. De onderste helft van zijn gezicht is zichtbaar bedekt met een traditionele tatoeage. Patricia Steur: "Sinds de Engelsen zich in de 18de eeuw in Nieuw-Zeeland vestigden, heeft de Maori-cultuur onder druk

"Je ziet wereldwijd een opleving van traditionele gewoontes."

gestaan. De Maori zijn bekeerd tot het christendom en min of meer geïntegreerd in de moderne westerse samenleving, al worden zij nog altijd als een soort derderangs burgers gezien. Met deze opleving van hun cultuur dragen zij hun Maori-trots duidelijk zichtbaar uit, ook als zij modern gekleed zijn."

Passie

Naast de Maori-cultuur verdiept Patricia Steur zich in de traditionele tatoeages van andere natuurvolkren. Tijdens een van haar reizen naar Indonesië, waar haar moeder is geboren, bezocht zij in de jaren tachtig de Mentawai-eilanden voor de kust van Sumatra. "Het kostte toen veel moeite om nog iemand te vinden die de tatoeages kon opbrengen, omdat traditionele cultuuruitingen door de Indonesische overheid verboden waren. Datzelfde geldt voor bepaalde stammen op de Filipijnen, waar meisjes een tattoo krijgen na hun eerste ongesteldheid. Toch zie je, net als bij de Maori, wereldwijd een opleving van traditionele gewoontes. Dat komt ook de *tribal tattoo* ten goede. Ik heb contacten met mensen in Oceanië en Canada en wil nog veel meer fotoreportages maken." Haar eerste tatoeage-portretten maakte Patricia overigens van rockers. "Ik werkte voor de *Nieuwe Revu* en fotografeerde veel muzikanten. Door mijn connectie met tattoo-kunstenaar Henk Schiffmacher had ik altijd veel oog voor tatoeages en zo ontstond het idee voor mijn eerste boek *The Rockstar Tattoo Encyclopedia*, een fotoboek over rockmuzikanten en hun tatoeages. Daarmee is de bal gaan rollen en ben ik steeds meer bekende en beroemde mensen gaan fotograferen (in haar studio hangen portretten van onder meer Andy Warhol, Herman Brood en Keith Haring - TZ). Ik doe dat heel graag en verdien daarmee mijn geld. Maar mijn passie ligt bij het portretteren van mensen met tribale tatoeages. Dat is een soort verslaving. Ik hoop dat mijn boek over de Maori het begin van een reeks is."

Op pagina 18-21 vindt u een collage van foto's uit het boek.